Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

KURT VONNEGUT

ABATORUL CINCI

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Kurt Vonnegut s-a născut la 11 noiembrie 1922 în Indianapolis, într-o familie de origine germană. A studiat la Cornell University, Carnegie Institute și University of Chicago. A participat la cel de-al doilea război mondial, fiind luat prizonier de război la Dresda, unde a fost martor la distrugerea orașului, în urma bombardamentului din februarie 1945, experiență pe care o va evoca mai târziu în romanul *Abatorul cinci*. În anul 1952 a publicat *Pianul mecanic*, primul său roman, urmat apoi de *Sirenele de pe Titan*, *Mama Noapte*, *Leagănul pisicii*, *Fii binecuvântat domnule Rosewater sau Nu strica orzul pe gâște*, *Abatorul cinci sau Cruciada copiilor: un dans obligatoriu cu moartea*, *Mic-dejunul campionilor sau La revedere, tristă zi de luni*, *Cutremur de timp* etc. Kurt Vonnegut a murit la 12 aprilie 2007.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

KURT VONNEGUT

ABATORUL CINCI

Traducere din limba engleză
de Rodica Mihăilă

EDITURA
ART

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Redactor: Iulia Pomagă
Tehnoredactor: Cristina Topuzaru
Copertă: Alexandru Daș
Ilustrația copertei: Mircea Pop

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VONNEGUT, KURT
Abatorul cinci / Kurt Vonnegut ; trad. de Rodica Mihăilă - București : Art, 2014
ISBN 978-973-124-975-9

821.111(73)-31=135.1

Kurt Vonnegut
Slaughterhouse-Five

Copyright © 1969 by Kurt Vonnegut, Jr.

This translation published by arrangement with Delacorte Press, an imprint of the Random House Publishing Group, a division of Random House, Inc.

© Editura Art, 2014, pentru prezenta ediție

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Abatorul cinci

sau

Cruciada copiilor

Un dans obligatoriu cu moartea

de

Kurt Vonnegut

American dintr-o familie de nemți stabiliți în America de patru generații, care acum duce o viață îmbelșugată la Cape Cod (și fumează prea mult), care, ca cercetaș în infanteria americană *hors de combat*, ca prizonier de război, a fost cu mulți ani în urmă martor al bombardării orașului Dresda din Germania, „Florența Elbei“, și a supraviețuit pentru a-i spune povestea în acest roman scris în maniera oarecum telegrafică și schizofrenică a povestirilor de pe planeta Trafalmadore, de unde vin farfuriile zburătoare.
Pace.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Pentru Mary O'Hare și
Gerhard Müller

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Vaci mari mugesc în iesle
Și Pruncul îl trezesc,
Dar micul Prunc nu plânge,
Căci lacrimi nu-i mijesc.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Unu

Cele ce urmează s-au întâmplat mai mult sau mai puțin. În orice caz, episoadele cu războiul sunt în mare parte autentice. E adevărat că un cunoscut de-al meu a fost împușcat la Dresda pentru că luase un ceainic care nu-i aparținea. E tot atât de adevărat că un alt cunoscut de-al meu a amenințat că după război va tocmi niște ucigași profesioniști care să-i lichideze pe toți dușmanii săi personali. Și așa mai departe. Am schimbat însă toate numele.

E adevărat că în 1967 m-am reîntors la Dresda pe banii Fundației Guggenheim (fie binecuvântată!). Orașul aducea destul de bine cu Dayton, Ohio, numai că era mult mai aerisit. Sub el probabil că există tone întregi de făină de oase omenești.

M-am reîntors la Dresda însoțit de un vechi tovarăș de arme, Bernard V. O'Hare, și acolo m-am împrietenit cu un șofer de taxi care ne-a dus să vedem abatorul unde, ca prizonieri de război, ne petrecuserăm multe nopți în spatele porților zăvorâte. Pe șofer îl chema Gerhard Müller. Ne-a povestit că fusese și el o vreme prizonier – la americani. L-am întrebat cum era viața sub comuniști și ne-a răspuns că la început fusese îngrozitoare fiindcă toată lumea trebuia să muncească pe brânci și nu prea se găseau de nici unele: nici locuințe, nici haine, nici mâncare. Dar acum lucrurile mergeau mult mai bine. Avea un mic apartament confortabil, iar fiica lui primea o educație excelentă. Mama lui fusese incinerată în ploaia de foc abătută asupra Dresdei. Așa merg lucrurile.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

De Crăciun șoferul i-a trimis lui O'Hare o felicitare, și iată ce-i scria:

„Vă urez dumneavoastră, familiei și prietenului dumneavoastră Crăciun fericit, un An Nou cu bucurie și sper să ne mai întâlnim, într-o lume a păcii și libertății, tot în taxi dacă va vrea întâmplarea".

Cel mai mult îmi plac ultimele cuvinte: „Dacă va vrea întâmplarea".

N-aș dori să vă împui capul spunându-vă câți bani, cât timp și câtă energie m-au costat amărâta asta de cărțulie. Când m-am întors acasă din cel de-al doilea război mondial, acum douăzeci și trei de ani, credeam că-mi va veni ușor să scriu despre cum a fost distrusă Dresda, de vreme ce nu trebuia decât să relatez cele văzute. Și mai credeam că această carte a mea cu un subiect atât de formidabil avea să devină o capodoperă sau cel puțin avea să-mi aducă o grămadă de bani.

Dar la vremea aceea n-am mai fost în stare să aștern pe hârtie prea multe cuvinte despre Dresda – în orice caz nu atâtea cât să umplu o carte. Și prea multe cuvinte nu sunt în stare să aștern nici acum, când am ajuns un babalâc răsuflat, cu toate amintirile mele, cu pachetele mele de Pall Mall, cu copii ajunși oameni în toată firea.

Când mă gândesc cât de inutile au ajuns în memoria mea toate amintirile legate de Dresda, dar totodată cât de ispitit mă simt să scriu despre acest oraș, îmi vine în minte celebra poezioară:

În Stanbul un tânăr trăia
Și despre scula lui zicea
Că averea i-o tocase,
Că puterea i-o secase,
Iar acum nici oala n-o mai nimerea.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Și-mi mai vine în minte și un cântecel care sună cam așa:

Mă numesc Yon Yonson,
Lucrez în Wisconsin
La o fabrică de cherestea.
Când mă plimb pe stradă
Lumea mă întreabă:
„Tu cum te numești?“
„Mă numesc Yon Yonson,
Lucrez în Wisconsin…“

Și așa mai departe, la infinit.

Toți cei pe care i-am întâlnit în decursul anilor m-au întrebat adesea la ce lucrez și de regulă le-am răspuns că în primul rând la o carte despre Dresda.

La fel i-am răspuns odată și lui Harrison Starr, producătorul de filme, iar el a ridicat din sprâncene și mi-a cerut să-i precizez:

— Este o carte antirăzboi?

— Da, am zis eu, cam așa ceva.

— Știi ce le spun eu celor despre care aud că se apucă să scrie cărți antirăzboi?

— Habar n-am. Dar, mă rog, ce le spui, Harrison Starr?

— Le spun: „De ce nu scrieți mai bine o carte antighețar?“. Voia bineînțeles să sublinieze că războaie o să tot fie, că ele pot fi stăvilite la fel de ușor ca și ghețarii. Sunt și eu de aceeași părere.

Și chiar dacă războaiele n-o să vină ca ghețarii, de bătrâna moarte n-o să ne putem descotorosi.

Pe când eram ceva mai tânăr și lucram la celebra mea carte despre Dresda, într-o bună zi i-am telefonat unui camarad de război pe nume Bernard V. O'Hare și l-am întrebat dacă pot să-i fac o vizită. El era procuror districtual în statul Pennsylvania. Eu eram scriitor la Cape Cod. În timpul războiului fuseserăm amândoi simpli soldați,

Libris.ro
Respect pe

cercetași la infanterie. Pe atunci niciunul nu visa să facem și noi niscaiva bani după război, dar acum ne descurcam amândoi foarte bine.

Am rugat compania de telefoane Bell să mi-l găsească pe O'Hare. Cei de acolo se pricep de minune la astfel de treburi. Uneori, noaptea, mă apucă un fel de boală care are de-a face cu alcoolul și telefonul. Mă îmbăt bine, scap de nevastă trimițându-i în față o răsuflare cu miros de iperită și roze, iar apoi ridic receptorul și cu o voce gravă și distinsă le rog pe telefoniste să-mi dea legătura cu cutare sau cutare amic de care n-am mai auzit de-un car de ani.

Așa l-am prins și pe O'Hare. El e scund, iar eu, înalt. Parcă eram Pat și Patașon. Fuseserăm luați prizonieri împreună. I-am spus la telefon cine sunt. Nu i-a venit deloc greu să mă creadă. Nu se culcase încă. Citea. Dar, în rest, casa era cufundată într-un somn adânc.

— Ascultă, am început eu, scriu o carte despre Dresda. Aș avea nevoie de ajutor să-mi mai amintesc unele lucruri. Ce-ai zice să trec pe la tine să stăm la un pahar de vorbă și să depănăm amintiri?

Nu se arătă câtuși de puțin încântat. Mă avertiză că nu-și mai amintește mare lucru. Dar îmi spuse totuși să vin.

— Cred că punctul culminant al cărții o să fie execuția sărmanului, bătrânului Edgar Derby, am adăugat eu. Ce fantastică ironie a sorții! Când un oraș întreg e ars până la temelii și sunt omorâți zeci de mii de oameni, acest soldat amărât din infanteria americană e arestat în mijlocul ruinelor pentru că a luat un ceainic. Pe deasupra mai e și trimis în judecată și târât în fața plutonului de execuție!

— Hmm! făcu O'Hare.

— Ce părere ai, nu crezi că ăsta e punctul culminant?

— Habar n-am, nu mă pricep, ripostă el, tu ești scriitor, nu eu.

Ca un adevărat specialist în gradarea acțiunii și a emoțiilor, în arta caracterizării și a dialogului, în realizarea

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

momentelor de suspans și a marilor confruntări, am schițat de mai multe ori această povestire despre Dresda. Cea mai reușită variantă, sau în orice caz cea mai frumoasă, a fost cea așternută pe dosul unui sul întreg de tapet.

Am folosit creioanele colorate ale fiicei mele – câte o culoare pentru fiecare personaj principal. Un capăt al sulului marca începutul povestirii, celălalt capăt, sfârșitul, iar tot ce era între ele forma cuprinsul. O linie albastră se intersecta cu una roșie, apoi cu una galbenă, iar într-un anume punct linia galbenă se întrerupea brusc, căci personajul reprezentat prin linia galbenă se sfârșea din viață. Și așa mai departe. Distrugerea Dresdei era marcată printr-o bandă verticală de linii portocalii hașurate, și toate celelalte linii care se mai aflau încă în viață traversau această bandă, continuându-și drumul în cealaltă parte.

Sfârșitul, locul unde se opreau toate liniile, era un câmp de sfeclă pe malul Elbei, la marginea orașului Halle. Ploua cu găleata. În Europa războiul se terminase de câteva săptămâni. Aliniați în șiruri lungi, păziți de soldați ruși, stăteam cu toții – englezi, americani, olandezi, belgieni, francezi, canadieni, sud-africani, neo-zeelandezi, australieni, mii de oameni în așteptarea apropiatei clipe când nu vom mai fi prizonieri.

Iar de cealaltă parte a câmpului se aflau mii de ruși, polonezi, iugoslavi și așa mai departe, păziți la rândul lor de soldați americani. Schimbul se petrecu acolo, în ploaie – unu contra unu. O'Hare și cu mine și încă mulți alții neam urcat în spatele unui camion american. O'Hare nu luase cu el niciun suvenir. Restul, aproape toți aveam câte ceva. Eu eram, și încă mai sunt, fericitul posesor al unei săbii de paradă Luftwaffe. Un american mărunțel și năbădăios, pe care în această carte îl voi numi Paul Lazzaro, căra o cantitate apreciabilă de diamante, smaralde, rubine și așa mai departe. Le luase de la morții din beciurile Dresdei. Așa merg lucrurile.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Un englez sărac cu duhul, care nu știu prin ce împrejurare reușise să-și piardă toți dinții, își păstra suvenirul într-un sac din pânză de cort. Sacul se lăfăia exact pe labele picioarelor mele. Din când în când englezul arunca în sac o privire iscoditoare, iar apoi își rotea ochii și gâtul sfrijit în toate direcțiile, încercând să surprindă dacă nu cumva cineva se uită cu lăcomie la sacul său. Și mai sălta un picuț sacul pe picioarele mele.

La început crezusem că e un gest întâmplător, dar mă înșelam. Omul simțea neapărat nevoia să arate cuiva ce are în sac și ajunsese la concluzia că poate avea încredere în mine. Când privirile noastre se întâlniră, îmi făcu semn cu ochiul și desfăcu gura sacului. Înăuntru se vedea o machetă din ghips a Turnului Eiffel. Era vopsită în auriu. În mijloc avea fixat un ceas.

— Nu-i așa că-i de milioane?! exclamă el.

Am fost transportați cu toții la un centru de recuperare în Franța, unde am fost îndopați cu tot felul de *milkshake*-uri cu ciocolată și malț și alte mâncăruri consistente, până ne-am făcut rotofei ca niște bebeluși. După aceea am fost expediați la casele noastre și eu m-am însurat cu o fată drăguță, care era și ea rotofeie ca un bebeluș.

Curând am făcut și noi bebelușii noștri.

Și acum sunt toți oameni în toată firea, iar eu am ajuns un babalâc răsuflat, cu amintirile mele și cu pachetele mele de Pall Mall. Mă numesc Yon Yonson, lucrez în Wisconsin, la o fabrică de cherestea.

Uneori noaptea târziu, după ce nevastă-mea se culcă, încerc să mai caut la telefon vechi prietene din tinerețe.

— Dați-mi, vă rog, numărul doamnei Cutare-și-Cutare. Cred că locuiește pe strada Aici-și-Acolo, mă străduiesc să explic telefonistei.

— Regret, domnule, dar numele nu figurează printre abonați.

Libris.ro Respect pentru oameni și cărți

— Mulțumesc, domnișoară. Nu face nimic, mulțumesc foarte mult.

Uneori, dau drumul câinelui să iasă afară sau să intre în casă și atunci mai schimb o vorbă cu el. Îi dau de-nțeles că țin la el, iar el îmi dă de-nțeles că și el ține la mine. Pe el nu-l deranjează mirosul de iperită și roze.

— Ești un câine tare bun, Sandy, îl laud eu. Un câine pe cinste.

Alteori deschid radioul și ascult câte o emisiune de dezbateri transmisă de la Boston sau New York. Numai muzică să nu fie. Când beau mult, nu pot să suport muzica.

Mai devreme sau mai târziu mă bag în pat și nevastă-mea mă întreabă cât e ceasul. Trebuie să știe mereu cât e ceasul. Uneori nu știu nici eu și atunci îi spun:

— Habar n-am!

Câteodată mă gândesc la studiile mele. După cel de-al doilea război mondial am urmat o vreme cursurile Universității din Chicago. Studiam antropologia. Pe vremea aceea ni se spunea că nu există nicio diferență între oameni. Poate că încă se mai predau asemenea treburi.

O altă teorie care se preda era aceea că nu există oameni răi, ridicoli sau dezgustători. Nu mult înainte de-a muri, tatăl meu a făcut următoarea observație:

— Știi că printre personajele tale nu se numără nicio secătură?

L-am lămurit că asta se datora celor învățate la colegiu, după război.

În timp ce studiam să devin antropolog, lucram și ca reporter la Biroul de știri din Chicago pentru rubrica „faptul divers“, câștigând douăzeci și opt de dolari pe săptămână. O dată m-au schimbat din tura de noapte în cea de zi și am fost nevoit să muncesc șaisprezece ore fără întrerupere. Biroul nostru era subvenționat de toate ziarele din oraș, precum și de Associated Press, United

Libris.ro
Respect pe

Press International și alte asemenea mari agenții de presă. Aveam dreptul să ne culegem știrile de la secții de poliție, tribunale, pompieri, paza de coastă a lacului Michigan și din alte asemenea surse. Legătura dintre noi și instituțiile care ne patronau se realiza prin intermediul unor tuburi pneumatice trase pe sub străzile orașului Chicago.

Reporterii transmiteau știrile telefonic unor secretari tehnici cu căștile pe urechi, și aceștia le imprimau pe hârtie specială. Apoi știrile erau tipărite la mimeograf și băgate în niște capsule din cupru și catifea pentru a fi înghițite de tuburile pneumatice. Cei mai înverșunați secretari tehnici și reporteri erau femeile, care preluaseră respectivele posturi de la bărbații plecați pe front.

S-a nimerit ca prima mea relatare telefonică să trebuiască s-o dictez unui asemenea exemplar de femeie afurisită. În această relatare mă refeream la un tânăr veteran de război, care primise o slujbă de liftier în clădirea veche a unei instituții. Ușa liftului de la parter, unul din primele modele, era o adevărată dantelărie din fier forjat. Vițe de iederă metalică șerpuiau prin împletitura de fier, iar pe o rămurea, tot din fier, poposeau două turturele din același metal.

Dorind să coboare la subsol, veteranul nostru trase ușa, puse în mișcare liftul, dar își agăță din neatenție verigheta într-unul dintre acele ornamente metalice. În următoarea fracțiune de secundă omul simți că se înalță în aer, podeaua liftului îi fugi de sub picioare, lăsându-se rapid în jos, iar acoperișul îl strivi ca pe-un gândac. Așa merg lucrurile.

Prin urmare, am transmis toate acestea telefonic și, când am terminat, femeia care urma să imprime știrea mă întrebă:

— Și soția lui ce-a zis?

— Nu știe nimic, am lămurit-o eu, accidentul s-a întâmplat acum câteva minute.